

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

MONTSERRAT

LA RIBERA ALTA

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
DE MONTSERRAT

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL I TEXT
Aurora Navarro i Campos

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Montserrat, 99

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Montserrat

ISBN: 84-482-4454-0
Depòsit legal: V-4354-2006
Impressió: Gràfiques Vimar, SL

www.avl.gva.es

MONTSERRAT

El terme de Montserrat té una superfície de 45,60 km². Està situat en la comarca de la Ribera Alta, en la vall dels Alcalans. Limita amb els municipis de Torís i Torrent, al nord; Real de Montrou i Llombai, al sud; Picassent, a l'est, i Montrou, a l'oest. El poble, ubicat al peu del Castellet en un xicotet turó anomenat l'Era Alta, es troba a l'esquerra del riu Magre, a 23 km de la ciutat de València. Pel terme creuen dos carreteres: la de Mislata a Real de Montrou i la de Silla a Alboraiç.

Encara que hi ha una gran quantitat de fonts, com ara la font de Manyes, la font del Gegant o la font de Medina, hi ha, però, pocs barrancs, entre els quals cal destacar el barranc de l'Om i el barranquet de l'Aigua.

El clima, l'aigua i el recer de la muntanya van fer que l'ocupació d'estes terres fóra primerenca. És precisament en la serra del Castellet, i a una banda i altra del Portell, on es poden veure mostres del típic bronze valencià.

També en la cara de ponent del Castellet, s'han trobat restes d'ocupació romana, entre les quals es distingixen alguns murs del que podria ser una casa. Així mateix, es van trobar restes de vil·les romanes en la zona de l'Agroix i el maset del Pou. Els àrabs construïren una alqueria en l'actual emplaçament de la població; el castell dels Alcalans també pertany a l'època musulmana. Després de la Reconquesta, Montserrat fou donada per Jaume I a Eiximenis de Tovià (1240). Va tindre diversos senyors com Joan Brusca, que li va donar la carta pobla l'any 1245. Després va ser, successivament, de Raimund de Castellví (1349) i Ximén Pérez de Calataiud, un descendent del qual fou Lluís Pérez Zapata de Calataiud (1599), senyor de Montserrat i comte de Real. El duc de Vilafermosa fou l'últim senyor de Montserrat. Quan el rei Felip III va ordenar l'expulsió dels moriscs, Montserrat va quedar pràcticament deshabitada. Anys després, les setanta cases que havien quedat deshabitades van ser ocupades per tretze famílies vingudes d'altres terres com a nous pobladors.

Al principi del segle XVIII es va produir un important creixement demogràfic. Els efectes socials que acompanyen este auge s'accentuen gràcies a una lleugera transformació econòmica sorgida a conseqüència de l'expansió vitivinícola. Durant la segona mitat d'este segle té lloc la primera ampliació del nucli urbà. Comencen a construir-se cases al costat del camí principal. Apareixen així els carrers de l'Església, Major i València. A final de segle es forma el carrer del Pòsit, i un poquet més tard, el carrer de Sant Antoni i la plaça Nova. El Pòsit és un edifici de 1792 que estigué dedicat primer a l'agricultura, després ha fet funcions d'escola i actualment és la biblioteca. Un altre edifici que cal destacar és el de les Escoles Noves, construït el 1889; actualment alberga l'EPA, la guarderia, el gimnàs, la llar

dels jubilats i l'arxiu històric. És interessant destacar els carrers amb fisonomia morisca que hi ha al voltant de la placeta dels Músics: el carrer de la Troneta, el de la Mitja Galta o el de Josep Ribera.

L'any 1990, Montserrat tenia 2.523 habitants, quasi els mateixos que al començament del segle. Esta població s'ha mantingut estable, llevat del període de 1918 i anys següents, en què a causa de les defuncions per la gran epidèmia de la grip es va reduir la població un 13%. En l'actualitat hi ha 4.091 habitants que viuen, majoritàriament, en el nucli de la vila. Este augment és degut tant al corrent de gent que ha vingut d'altres llocs a establir-se a la població, com als nuclis de residències secundàries que han anat sorgint en els últims anys, com ara la urbanització Venta Cabrera, la colònia de San Joaquín, la Rabassa, la urbanització Monte Rosado o la urbanització El Flare. Els montserratins s'han dedicat tradicionalment a l'agricultura, encara que en l'actualitat la major part de la població activa treballa fora del poble, sobretot en el sector de servicis i en el de la construcció.

La parròquia de Montserrat va pertànyer primer a Torís i després a Real de Montroi, en companyia de la de Montroi. Es va convertir en parròquia independent l'any 1574. L'església és de la primera mitat del segle XVII, d'estil herreria; té una sola nau i onze capelles. Se celebren festes en honor a la Mare de Déu de l'Assumpció i a Sant Roc.

ELEMENTS FÍSICS I POBLAMENT

Orografia

Alt de Calabarra	la Sima de les Canyades
Canyada de Castillo	les Serretes
Canyada de Marcel·la	Lloma del Llicenciat
Canyada del Primal	Lloma dels Racons
el Castellet	Lloma Plana
el Puntal	Lloma Vaquera
el Tossal	Muntanya de la Querència
la Mola	Serra d'Alèdua

Hidrografia natural

Barranc de l'Agroix	Font de la Murta
Barranc de la Font de l'Om	Font de la Querència
Barranc de la Font del Gegant	Font de Manyes
Barranc de la Lloma Plana	Font de Medina
Barranc de la Murta	Font de Panolla
Barranc de les Valletes	Font del Gos
Barranc de Millerola	Font dels Quelos
Barranc de Pedrafoc	Pou de Telilles (o Font del Sapo)
Barranc dels Castellars	Pou de Trilles
Font de Birlongo	Riu Magre
Font de l'Om	

Hidrografia artificial

Aljub de la Canyada de Francisquet	Motor del Pavo
Aljub de Marco	Motor del Vicari
Aljub del Camí de Calabarra	Motor dels Seixanta-huit
Canal del Pantà de Forata	Pou de Sant Vicent
Motor de Marco	

Poblament

Caseta de Simó
Caseta dels Peons Caminers
Colònia Baixauli
Colònia Bon Vent
Colònia Casa Blanca
Colònia Corral de Xupeno
Colònia de la Canyada del Primal
Colònia El Tossal
Colònia Làcova
Colònia Les Crestes
Colònia Lloma Vaquera
Colònia Sant Joaquim
Colònia Sant Vicent
Colònia Molló Blanc
Corral d'Ambrosio
Corral d'Isidre

Corral de la Juana
Corral de Mingot
Corral de Xupeno
la Rabassa
Mas del Pio (o Masia de la Trinitat)
Montserrat
Urb. Casa de l'Alt
Urb. de l'Alt
Urb. El Flare
Urb. Els Alts de Venta Cabrera
Urb. Maset del Pou
Urb. Mont Cabrera
Urb. Monte Rosado
Urb. Nostra Senyora de l'Assumpció
Urb. Tros Alt

Partides i paratges

Busqueïta
Casadalt
el Barranquet de l'Aigua
el Carcalí
el Clot d'Almerich
el Clot de Martino
el Clot de Mingo
el Clot de Roquet
el Corral d'Isidre
el Corral de Ros (o del Flare)
el Fornàs
el Manganés
el Martull
el Maset del Pou
el Molló Blanc
el Panser
el Pantà
el Pla
el Racó del Pallús

el Racó del Pleit
el Rajolar
els Altets
els Alts de Venta Cabrera
els Castellars
els Xarcons
Horta del Lloc
l'Agroix
l'Aljub dels Morenets
l'Ombria
la Canyada de Candelis
la Canyada de Francisquet
la Canyada de l'Arròs
la Canyada de la Mangrana
la Canyada de Montroi
la Canyada de Ramos
la Canyada de Segur
la Canyada de Boter
la Canyada del Vicari

la Canyada dels Trunx
la Casa Blanca
la Casa dels Barcos
la Foguera
la Marjal
la Murta
la Paridera
la Pinada del Rei
la Querència
la Rostida

la Soroixa
Làcova
les Canyades
les Coves
les Crestes
les Salinetes
les Valletes
Mutxamel
Suaira

PRESENCIA HUMANA

Vies de comunicació

Camí de Busqueïta
Camí de Calabarra
Camí de Casadalt
Camí de Cortixelles
Camí de Darrere la Serra
Camí de l'Aljub de Marco
Camí de l'Entraisale
Camí de la Canyada de Castillo
Camí de la Canyada de Francisquet
Camí de la Canyada de la Mangrana
Camí de la Canyada de Montroi
Camí de la Canyada de Roquet
Camí de la Canyada del Primal
Camí de la Canyadeta de l'Arròs
Camí de la Casa Blanca
Camí de la Caseta de Simó
Camí de la Foguera
Camí de la Font de la Querència
Camí de la Font de Medina
Camí de la Font de Panolla
Camí de la Font de Telilles
Camí de la Font del Gegant
Camí de la Font del Gos
Camí de la Font dels Quelos
Camí de la Murta

Camí de la Paridera
Camí de la Ribera
Camí de la Soroixa
Camí de Làcova
Camí de les Blasques
Camí de les Canyades
Camí de les Coves
Camí de les Salinetes
Camí de les Valletes
Camí de Pavia
Camí de Tamarit
Camí del Barranquet de l'Aigua
Camí del Carcalí
Camí del Carnisser
Camí del Clot de Garrido
Camí del Clot de Martino
Camí del Corral d'Isidre
Camí del Corral de la Juana
Camí del Martull
Camí del Mas del Pio
Camí del Molí Nou
Camí del Molí Tinyós
Camí del Portell
Camí del Puntal
Camí del Tossal

Camí dels Alts de Calabarra
Camí dels Reglons
Camí dels Xarcons
Camí Vell de Montroi
Camí Vell de Real de Montroi
Canyada Real d'Aragó
Carretera de Montroi

Carretera de Picassent
Senda de la Casa Blanca
Senda del Corral de Xupeno
Senda dels Castellars
Travessa del Corral de la Juana
Travessa dels Reglons

Altres llocs d'interés

Cementeri
el Manganés
Mina de la Plata
Molí Fariner (o Molí Nou)

Molí Tinyós
Poliesportiu
Venta Cabrera

